

+++ Viktig information till våra prenumeranter av Jordens Skatter! +++

Tyvärr har vi missat att undersöka det rättsliga läget i Sverige när det gäller användandet av metalldetektorer. Detta är förstås mycket beklagligt och beror helt och hållet på ett misstag vi inte kan klandra någon annan för än oss själva.

För att underlätta det för dig som redan har fått den digitala metalldetektorn har vi därför sammanställt utförlig information om allt som rör användandet av metalldetektorer i Sverige.

Vi börjar med några regler som man bör ha i åtanke om man vill använda en metalldetektor, eller metallsökare som det också kallas:

I Sverige får man lov att köpa och inneha en metalldetektor utan tillstånd, men om man vill använda den måste man ansöka om tillstånd hos *länsstyrelsen*. Detta regleras bland annat i kulturminneslagen, som har tillkommit för att hindra plundring av fornminnen. Enligt lagen får man inte ens använda metalldetektorer på den egna tomten utan tillstånd.

Det är inte heller tillåtet att medföra en metalldetektor på fasta fornlämningar. Så är man ute och kör och kommer till en fast fornlämning som man vill titta närmare på, måste man lämna metalldetektorn i bilen.

Vad är då en fornlämning?

Enligt kulturminneslagen är fornlämningar spår efter mänsklig verksamhet. De kan till exempel utgöras av boplatser, gravfält, gruvor, kvarnar, kulturlager i medeltida städer.

Allemansrätten

I Sverige har vi ju allemansrätten som ger alla tillgång till naturen - men under ansvar: Så länge man inte skadar gröda, stör boskap eller passerar privata ägor kan man röra sig fritt i naturen.

Kulturminneslagen

Men är man ute i naturen och gör ett arkeologiskt fynd säger kulturminneslagen att man är skyldig att lämna ifrån sig detta

- om fyndet helt eller delvis är gjort av ädelmetall, koppar, brons eller annan legering med koppar.
- om fyndet kan ha ingått i ett så kallat depå- eller offerfynd, d.v.s. fynd som medvetet har deponerats i jorden.
- om fyndet kommer från en fornlämning.

Övriga fynd tillfaller enligt lagen upphittaren (inte markägaren).

Det betyder att om man hittar ett föremål av järn är det inte olagligt att behålla det, även om man undanhåller viktig arkeologisk information. Om man däremot träffar på en liten flintabit och en skärva från en kruka skall man anmäla detta till länsstyrelsen eller till länsmuseumet. I de två första fallen ovan kan man få ersättning från staten när man lämnar in fynden.

Så fort man har lämnat in sitt fynd till länsstyrelsen eller länsmuseumet förklaras fyndplatsen för arkeologiskt skyddsområde. Det betyder att om man gör intressanta fynd på en åker är chansen mycket liten att man får fortsätta leta med metallsökare där, även om man följer reglerna. De flesta länsarkeologer tillåter nämligen inte metalldetektorer ens i närheten av fasta fornlämningar.

Själva ansökningsförfarandet är också mycket komplicerat och byråkratiskt. Dessutom är det nästan omöjligt för privatpersoner att få tillstånd. Om du ändå vill ansöka om tillstånd bör du beakta följande råd och tips:

- Bestäm dig för ett fält, en strand eller annat område som ligger långt borta från fasta fornlämningar. Enklart är att titta på en karta där fasta fornlämningar brukar vara inprickade. Man kan också titta på kartor på Riksantikvarieämbetets hemsida (www.raa.se).
- Kontakta markägaren och hör om du kan få lov att beträda hans marker och om det går bra att du får gräva hål i marken under en viss tidsperiod.
- Kopiera en karta och markera det område som du vill söka på med en penna. Markera bara ett eller två fält, aldrig ett större område som t.ex. en kommun. Det är mer realistiskt att du kan få tillstånd om du markerar ut ett mindre område.
- Skriv en ansökan (ansökningsblanketter finns hos länsstyrelsen) och skicka den till *Länsstyrelsens kulturmiljöenhet*. Ange vad detektorn skall användas till (t.ex. hobbyletning). Ange också en tidsperiod för sökandet. Det är troligare att du kan få tillstånd om du anger en kortare period, t.ex. ett par veckor eller månader än ett år). Glöm inte heller tala om att du har varit i kontakt med markägaren och fått klartecken från honom att leta på hans marker och att du kommer att lämna in fornlämningar till länsmuseumet eller länsstyrelsen. Glöm inte heller bifoga kartan med de markerade områdena.
- Vänta ett par veckor innan du ringer upp länsarkeologen för att fråga hur långt man har kommit med din ansökan.
- Om du får tillstånd att använda metalldektor skall du ta med dig tillståndet när du ger dig ut på skattletning. Glöm inte heller att ta med dig en GPS-navigatör. Stoppa alla fynd förutom de som du vet att de har tillverkats efter andra världskriget (t.ex. föremål av aluminium) i påsar och ange koordinaterna i det svenska kraftnätet på påsarna.
- Ta gärna kontakt med en arkeolog på länsmuseumet i dina hemtrakter en gång i månaden eller så, och visa upp dina fynd.
- Det underlättar också om man lär känna andra hobbymineraloger eller går med i en amatörgeologisk förening. Då kan man under vissa förutsättningar få tillstånd, till exempel om föreningen är med i ett vetenskapligt projekt. Ett annat sätt är att anmäla sig som volontär till något museum som man vet håller på med utgrävningar.

Vi beklagar än en gång misstaget och hoppas på ditt överseende!

Med vänlig hälsning

Förlaget

Källor: www.lansstyrelsen.se, www.raa.se